

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

УДК 801.8 + 811
ББК 81.2(4Укр)я5
Є27

Друк за ухвалою вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 7 від 26.12.2024 року)

Редакційна колегія:

Євтушина Т. О. – к.філол.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – технічний секретар;

Прокопенко Л. І. – к.пед.н., доц., завідувач кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – відповідальний редактор;

Босак Н. Ф. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін;

Горіна Ж. Д. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної
реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Є27 Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали
Ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Одеса,
06-07 грудня 2024 р.) [Електронне видання]: зб. тез доп. / редкол. Т. О. Євтушина,
Л.І.Прокопенко, Ж.Д.Горіна, Н.Ф.Босак. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2024. 187 с.

У збірнику вміщено доповіді учасників Ювілейної Всеукраїнської науково-
практичної конференції молодих науковців «Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і
перспективи розвитку» (м. Одеса, 06-07 грудня 2024 р.). Матеріали збірника можуть бути
корисними для широкої філологічної аудиторії.

*За зміст тез, достовірність цитувань та оригінальність викладення матеріалу
відповідальність несуть автори*

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», 2024
© Автори статей, 2024

<i>Міхєєва Анастасія</i>	
Мовленнєві особливості відгуку на прочитану книжку як жанру соціальних мереж (на матеріалі Facebook)	103
<i>Молчанова Карина</i>	
Вплив емоційного інтелекту викладача на академічну успішність здобувачів освіти	106
<i>Нестерович Юліана</i>	
Аксіологічний компонент концепту «Зрадник» (на матеріалі роману С. Жадана «Інтернат»)	111
<i>Нікітенко Ольга</i>	
Інструменти стимулювання читацької активності здобувачів загальної середньої освіти	116
<i>Пасічник Марія</i>	
Інтелект-карти в роботі над розвитком читацьких компетентностей шестикласників	120
<i>Плечко Антоніна</i>	
Загальна характеристика термінологічних словників із лісництва початку XXI століття	125
<i>Потернак Всеволод</i>	
Неофіційні номінації політиків в українському медіадискурсі (на матеріалі інтернет видань 2014–2023 років)	130
<i>Савостян Марія</i>	
Формування пізнавального інтересу в учнів на уроках української мови	133
<i>Телюк Софія</i>	
Організація роботи семикласників з відеотекстом на уроці української літератури	136
<i>Тимків Анастасія</i>	
Функціонально-стилістичний потенціал метафор російсько-української війни в інтернет-дискурсі	140
<i>Тіяра Катерина</i>	
Мовні домінанти поетичної мови Сергія Жадана	146

стійкого пізнавального інтересу, а з іншого - розвиток здібностей і талантів учнів.

Для розвитку пізнавального інтересу в здобувачів освіти важливими є й такі компоненти: новизна навчального матеріалу, його практична спрямованість, мотиваційне середовище, використання інтерактивних методів, враховування індивідуальних особливостей учнів, позитивний емоційний клімат [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У підсумку підкреслимо, що пізнавальна активність створюється безпосередньо у пізнавальній діяльності й сприяє інтелектуальному розвитку людини, передбачає не лише потребу у розв'язанні завдань пізнавального характеру, а й їх практичне використання. Внутрішніми стимулами активності виступають інтереси, мотиви, інтелект, воля, емоції. Саме інтерес є основним пізнавальним мотивом, спонукальною силою процесу учіння, а в молодшому підлітковому віці створені всі умови для його розвитку. У формуванні пізнавального інтересу важливу роль відіграє вчитель, він зацікавлює, пробуджує інтерес в учня, адаптує навчальний матеріал, враховує вікові й індивідуальні особливості учнів, постійно шукає нові шляхи ефективної навчальної діяльності.

Література

1. Готра Н. Пізнавальна активність учнів на уроках української мови. *Рідна мова*. 2000. № 2. С. 25 – 26.
2. Лозова В.І. Пізнавальна активність школярів. Харків: Основа, 1990. 89 с.
3. Козачук С.А. Психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальної активності молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук. Київ, 2008. 24 с.

Софія Телюк

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
4 року навчання на філологічному факультеті освітніх технологій
Київського національного лінгвістичного університету
Науковий керівник - канд.пед.наук, доц. О. А. Попова*

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СЕМИКЛАСНИКІВ З ВІДЕОТЕКСТОМ НА УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація: Розглянуто використання відеотексту на уроках української літератури в сьомому класі. Продемонстровано, що використання відеоматеріалів на етапі підготовки до роботи з текстом художнього твору сприяє підвищенню мотивації учнів, розвитку медіакомпетентності, глибшому розумінню ідейно-тематичного змісту літературних творів та формуванню національної свідомості через занурення в історичний контекст.

Ключові слова: відеофрагмент, відеоролик, відеотекст.

Abstract: The article examines the use of video text in the lessons of Ukrainian literature in the seventh grade. It has been proven that the involvement of video materials in the organization of educational activities contributes to increasing the motivation of students, the development of media competence, a deeper understanding of the ideological content of literary works, and the formation of historical consciousness through immersion in the historical context.

Keywords: video fragment, video clip, video text.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному інформаційному суспільстві відеотекст є одним з найпопулярніших і найефективніших інструментів передачі інформації. Його активне використання в освітньому процесі дозволяє зробити навчання більш ефективним. Робота з відеоматеріалами сприяє розвитку медіакомпетентності учнів, адже так учні вчаться критично сприймати інформацію та аналізувати достовірність джерел. Однак, незважаючи на очевидні переваги такого виду роботи, питання організації роботи учнів з відеотекстом на уроках української літератури залишається недостатньо дослідженим. Актуальність проблеми полягає в необхідності визначення доцільних та ефективних форм та видів робіт з відеоматеріалом, що сприяли б розвитку компетенцій читача.

Аналіз наукових досліджень, у яких розглянуто порушену проблему. Існує низка досліджень, присвячених відеоматеріалам на уроках української літератури, зокрема, використання відео на різних етапах вивчення художніх творів у 5-6 класах Нової української школи, інтеграція їх у методичний апарат підручників української літератури (О. Слижук [4]), розглядають їх як вид інформаційно-комунікативних технологій у навчанні української літератури (А. Полікарпова, А. Черевко [2]), визначають роль та значення впровадження відеоресурсів на уроках літератури (А. Рубан [3]).

Мета публікації: продемонструвати підходи до роботи з відеотекстом на уроці української літератури у сьомому класі.

Викладення основного матеріалу. Уроки української літератури -- невичерпне джерело для пізнання учнями цінностей як суспільно важливих, національних, так і власних, проте практика роботи свідчить про труднощі сприйняття учнями окремих художніх творів. Вчителі-практики відзначають, що у роботі над повістю «Захар Беркут» Івана Франка важливо подолати значну часову дистанцію між світом сучасного семикласника і далеким минулим, зображеним у творі: учням “складно відчувати близькість подій минулого до цінностей сучасності”, що позначається на зацікавленості та активності учнів у роботі над текстом художнього твору [1]. За таких умов важливою є підготовка учнів до сприйняття та аналізу художнього твору. Щоб допомогти учням проїнятися атмосферою історичного твору і разом з тим відчувати близькість возвеличених у ньому цінностей, під час педагогічної практики на етапі підготовки до знайомства з текстом художнього твору була проведена робота з відеоматеріалами.

Підготовка відеоматеріалів. Для роботи на уроці було підготовлено п'ять відеофрагментів: 1) відео про воїнів ЗСУ, які в 2024 році захищають українську землю від російських загарбників (фрагмент телевізійного репортажу про захисників Бахмута); 2) фрагмент з кінофільму «Крути 1918»; 3) фрагмент документального фільму про національно-визвольну війну під проводом Богдана Хмельницького під Берестечком (1651); 4) фрагмент з фільму «Захар Беркут»; 5) відеоролик про Львів. П'ятий відеоролик побудований на основі світлини одних і тих самих місць Львова, але в різні часи: сучасний вигляд та вигляд в період життя

Івана Франка. У виборі відеоматеріалів виходили з таких вимог: обрані фрагменти мають бути короткими (до 1 хв.), однакового розміру та гарної якості, щоб мати можливість якісно їх продемонструвати на великому екрані. Дотримання цих вимог важливе для досягнення бажаного візуального ефекту та емоційного відгуку учнів.

Зауважимо, що робота з відеоматеріалом організовувалася подібно до роботи з текстом, де є передтекстова робота, націлювання на перегляд, коли учитель ставить завдання-запитання, далі демонструється відео, а після демонстрації перевіряється первинне сприйняття - заслуховуються відповіді учнів на питання, що було поставлене перед переглядом, і після цього проводиться робота на матеріалі відео: бесіда, відповіді на запитання вчителя, обговорення, виконання завдань тощо.

Продемонструємо особливості організації роботи над кожним фрагментом.

Робота з першим відеофрагментом про воїнів ЗСУ. Націлювання на перегляд: Перегляньте відео і скажіть, кого ви бачите на екрані? Запитання для роботи з відео: Що роблять ці люди? Чому важливо те, що вони роблять? Коли відбувалися події зображені у цьому відео? Що нам на це вказує? Учитель заслуховує відповіді учнів, доповнює та узагальнює їх, на завершення робить відповідну позначку на стрічці часу.

Робота з другим відеофрагментом про бій під Крутами. Націлювання на перегляд: Перегляньте відео і встановіть, коли відбуваються ці події? Щоб допомогти учням відповісти на це запитання, учитель після перегляду залишає один із кадрів на екрані, звертає увагу учнів на форму та вік бійців: Зверніть увагу, що у цих воїнів форма інша, ніж у воїнів ЗСУ. Як ви думаєте, який вік цих бійців? Про що це нам говорить? Вислухавши відповіді-припущення учнів, учитель узагальнює та доповнює: “Це ще один епізод нашої історії. Ці юні воїни - також захисники своєї землі. У 1918 році під залізничною станцією Крути студенти-добровольці Української Народної Республіки чинили опір військами більшовиків -- Радянської Росії”.

Робота з третім відеофрагментом. Завдання до відеофрагмента бою під Берестечком під проводом Богдана Хмельницького: Чому ці люди на конях і з шаблями? Ким є ці люди на конях і з шаблями? Хто ними керує? З якою метою вони прибули в це місце? Після висловлення здогадок та припущень учні читають коротку історичну довідку до відео.

Робота з четвертим відеофрагментом - кадрами з фільму «Захар Беркут». Націлювання на перегляд: Перегляньте відео і скажіть, хто і кому протистойть? Запитання для роботи з відео: Чого хочуть мешканці краю? Що вони збираються робити? Чим покликане їхнє прагнення до запеклої боротьби? Кінострічка «Захар Беркут» досить відома і учні швидко впізнають фрагмент. Система запитань вчителя допомагає привести учнів до висновку, що в основу трьох попередніх відео покладені реальні історичні події, а четвертий фрагмент є кадром з художнього фільму, у ньому не варто шукати точні історичні деталі, проте всі відео об'єднані основною ідеєю -- боротьбою за життя на рідній українській землі, всі ці

відеофрагменти про цінність життя на своїй землі, необхідність його захищати, опиратися люті ворогів.

Робота з п'ятим відеофрагментом. Останній відеофрагмент допомагає учням наблизитися до часу створення повісті. Націлювання на перегляд: *Перегляньте останнє відео і скажіть, як зображене пов'язане з повістю та автором? Запитання для роботи з відео: Що ми бачимо на відео? Що це за місцевість? Якого року могли бути світлини на відео? Підказкою для нас є - роки життя Франка. Знайдіть цю інформацію в підручнику.* Учитель узагальнює відповіді учнів: *Ці світлини зроблені у 19 ст., Іван Франко міг бути там, бачити цю місцевість саме такою, у Львові він прожив більшу частину життя, проте неодноразово відвідував Сколівські Бескиди, бував і в селі Тухля.*

Робота з кожним відеофрагментом організовується таким чином, щоб підвести учнів до міркувань та самостійних висловлювань про цінність рідної землі, про споконвічну боротьбу за рідну землю для українців, до розуміння, що наша історія сповнена оповідей про визначні бої за долю народу, про мужність, сміливість і відданість справі громади. Ланцюжок з п'яти відеофрагментів дозволяє допомогти учням здійснити своєрідну мандрівку в часі: із теперішнього в минуле. Для цього на дошці учитель на початку уроку зображує стрічку часу і під час роботи позначає на ній роки подій кожного фрагмента.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підготовка учнів до читання художнього тексту є важливим етапом уроку української літератури. Від вибору форм, методів та засобів навчання залежить пізнавальний інтерес учнів, ставлення до процесу читання, розуміння ціннісного навантаження твору. Робота з учнями трьох сьомих класів, залученість учнів на всіх етапах уроку та виконанні ними завдання, активність семикласників під час обговорення відеофрагментів, відгуки вчителів та студентів-практикантів дозволяють стверджувати, що відеофрагмент - потужний засіб навчання. Організація роботи з відеотекстом є доцільною у роботі з текстами історичної тематики, громадянського, патріотичного звучання.

Розширення досліджень у напрямку використання відеотексту на різних етапах навчання української літератури та розробка методичних рекомендацій з інтеграції відеоматеріалів в шкільні курси навчання української літератури потребує подальшого поглибленого вивчення.

Література

1. Карасевич О., Попова О. Життя вільної особистості у вільному соціумі: повість Івана Франка «Захар Беркут» крізь призму нових реалій України. *Кримський міжнародний форум: філологія та журналістика* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 20–21 жовтня 2022 р., м. Київ. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 167–170. Полікарпова А., Черевко А. Можливості використання інформаційно-комунікативних технологій у навчанні української літератури. *Парадигма етнокультурологічної спрямованості педагогічного середовища Поліського регіону*. 2014. С. 184–188. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/12917/1/3.pdf#page=184>. 3. Рубан А. А. Роль, значення та впровадження відеоресурсів на уроках української літератури. VII

*International scientific and practical conference "application of knowledge for the development of science", м. Stockholm, 21–24 лют. 2023 р. С. 245–248. URL: <http://surl.li/gntvhc>. 4. Слижук О. А. Використання відеоматеріалів в процесі навчання української літератури в 5-6 класах НУШ. *Актуальні проблеми мовно-літературної освіти в середній та вищій школах*, м. Київ, 27 квіт. 2024 р. Київ, 2023. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735285/1/Слижук_тези.pdf.*

Анастасія Тимків,
здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти 1 року навчання
медичного факультету
Івано-Франківського національного медичного університету
Науковий керівник: к.філол.н., доц. Г. М. Юрчак

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕТАФОР РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ

Анотація: У статті досліджено та описано функції метафор, які виникли в період російсько-української війни. Метафори розглянуто як важливий компонент публіцистичного стилю. Об'єктом дослідження обрано статті інтернет-видань, проаналізовано вплив метафор на українське суспільство.

Ключові слова: метафора, функції метафори, стилістична роль, засоби виразності, інтернет-стаття, публіцистика.

Abstract: The article examines and describes the functions of metaphors that arose during the Russian-Ukrainian war. Metaphors are considered as an important component of journalistic style. Articles from online publications were chosen as the object of research, and the impact of metaphors on Ukrainian society was analyzed.

Key words: metaphor, functions of metaphor, stylistic role, means of expression, internet article, journalism.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Важливі суспільно-політичні й історико-політичні процеси, що відбулися впродовж початку 2022 року і тривають досі, даючи відбиток на весь світоглядний та ментальний зріз української нації, зумовлюють актуальність цієї наукової роботи. Новоутворена метафора – неодмінне та об'єктивне зацікавлення мовознавчої науки, адже відкриває нові шляхи до унікальних новостворених смислових ланцюжків, творячи нове значення, що пропонується суспільству. Багатогранність метафори та її активне використання як в усному, так і в писемному мовленні зумовлюють дослідницький інтерес до вивчення цього тропу, а отже, й актуальність розвідок, пов'язаних з цією проблематикою.

Публіцистика, особливо її мережева реалізація в інтернеті – швидкий спосіб поширення нового знання та шлях для суспільства ознайомлюватися з новинами якнайшвидше. І вивчення цього процесу – проникнення нових метафор до широкої публіки через інтернет-публіцистику – є важливим для дослідження та

Наукове видання

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06-07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Збірник тез доповідей

Рецензенти:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Технічний секретар – Тетяна Євтушина

Формат 60х90/16.

УМ.-ДРУК. АРК. 6